

Bokslut efter fyra års verksamhet

Den 9 december 2005 invigdes Oshercentrum på Karolinska under högtidliga former i Nobel Forum. En donation på dryga 43 miljoner kronor från Barbro och Bernard Oschers Stiftelser låg till grund för satsningen. Karolinska skulle själva skjuta till lika mycket pengar under en sexårsperiod. Därefter skulle centret stå på egna ben. Hur har det då gått?

Donationen var ämnad att ge en grundplåt för att studera det som lite luddigt kallas ”integrativ medicin”, men den var även förknippad med ett antal villkor i donationsbrevet. Ett av dessa villkor var:

”Givaren hyser hopp om att Oshercentrat kommer att hjälpa till att förändra det sätt på vilket medicinen tillämpas genom att bygga broar mellan konventionell skolmedicin och alternativmedicin”.

Det förväntades att Oshercentrat skulle arbeta efter ett program i tre punkter där man:

- a) undersöker utfallet och kostnadseffektiviteten hos komplementära och alternativa läkemetoder
- b) undervisar läkarstuderande, hälsoarbetare och allmänheten om effektiviteten i dessa metoder och
- c) skapar en ny modell för omhändertagande av patienten, som grundar sig på att det gäller att läka hela människan.

Vidare i avtalet slås det fast att centret ska skapa en egen profil som klart skiljer sig från den övriga verksamheten på Karolinska. Samtidigt önskar man att det ska etableras en samverkan med de två andra Oshercentra som redan finns i USA.

Vad man borde ha gjort

Utifrån denna skrivning hade det varit en självklarhet att använda cirka 20 miljoner kronor – lika många årsarbetare på Osher, inkluderat skatter och omkostnader – till att studera tjugotalet av de mest populära alternativmedicinska metoder som förekommer i Sverige. Det hade varit möjligt att följa upp med en enkel statistik över ett urval av patienter som behandlats och att djupintervjua dessa. Dagens alternativterapeuter är dåliga på att bedriva vetenskap. De saknar både nödvändig metodologisk utbildning och framförallt tid. För de mest intressanta alternativen skulle man senare

följa upp med jämförande studier på Karolinska, där patienter med en viss diagnos får välja mellan alternativmedicinsk behandling eller gängse skolmedicinsk dito. Här skulle man tydligt kunna göra en utvärdering även på smärre patientgrupper. Hur mycket kostar behandlingen i de två olika fallen? Hur blir utfallet? Till dessa försök skulle ytterligare tio miljoner fordras.

De 12 miljoner kronor som återstår skulle kunna fördelas lika på seminarier och föreläsningar där företrädare, utsedda av alternativen själva, får dela med sig av sina kunskaper till verksamma inom skolmedicinen. Detta för att öppna upp för nya rutiner inom vården där patienten får möta ett behandlingsteam där hela patienten blir föremål för assistans – och inte bara blir klassad efter en viss diagnos med ett visst symptom.

Hur har då Karolinska Institutet lyckats med sitt uppdrag efter fyra och ett halvt år?

Vad man gjorde istället

De två senaste årsrapporterna har under-teknats på en enkel sida av referensgruppen för Oshercentrat bestående av professorerna Karin Harms-Ringdahl, Carl Erik Nord, Hans Wigzell och Gerhard Andersson. Den sistnämnde skrev bara på för 2009. Texten är i huvudsak identisk för de båda åren, men man sparar inte på superlativerna. Man framhåller forskningsprojektet som omfattar smärtreglering, placebo och nocebo, akupunktur och trötthet, sömnsvårigheter, acceptans för kronisk smärta och kommunikation mellan nerv- och immunsystem.

I de egna års- och ekonomiska rapporterna, som är något längre, står professor Martin Ingvar och adjungerade professor Mats Lekander som första namn. Bland annat framhålls att man 2010 ska flytta in

i lokaler på Retziuslaboratoriet och att man tillsammans med Stockholm Brain Institute fått ett anslag på 24,8 miljoner för vilket man ska köpa in ny MRI-utrustning. Det är också noterbart i den ekonomiska rapporten att det bara är en mindre del av de listade projekten och artiklarna som finansierats av Osher. Betydligt större poster kommer från andra bidragsgivare. Sedan följer en lång publikationslista med vetenskapliga rapporter för åren 2006–2009. Hur många av dessa som kan sägas utgöra exempel på studier av alternativa metoder och deras integrering med konventionell medicin är inte lätt att avgöra. Att döma av titlarna är det inte många projekt som kan inordnas i denna kategori. Det som då var avgörande för oss var innehållet i de publikationer som man gjort med donationspengarna. Osher på KI har presenterat undersökningar från flera diagnoser. Ofta förekommande är undersökningar när det gäller fibromyalgi.

Har ni undersökt effekten av Tony van der Valks valkionapparat som producerar singlettsyre?

Martin Ingvar, chef för Osher på KI svarar: – Det har vi inte gjort för den känner vi inte till.

Ett annat alternativ som kan användas vid fibromyalgi är de magnetmadrasser, QRS och Bemer, och som ursprungligen utvecklades av tysken Fischer. Har ni testat detta alternativ?

– Det kan vara en bra affär för den som säljer madrasserna. I den dokumentation som vi tagit del av finns inget som talar för dem.

I många av de vetenskapliga artiklarna från Osher tar man också upp cancerproblematiken. Här anser vi att det borde vara på sin plats att med mer vetenskaplig stringens utvärdera resultaten, som man exempelvis uppnått vid Mistelgården och där Socialstyrelsen gett tillstånd att ge cancerpatienter en speciell kost. I kosten ingår tillskott av mineraler som patienterna har brist på och dels lära ut hur man berikar sin kost med stora doser vitamin B17, laetril.

Har ni intresserat er för denna behandling?

– Vi är intresserade av hälsobefrämjande livsstilsfaktorer, säger Martin Ingvar.

Varför har då Osher svarat negativt på förfrågan från Mistelgården om att få den assistans som behövs för att statistiskt utvärdera de resultat man nått bland patienterna?

Martin Ingvar igen: – Då skulle tidsåtgången bli stor. Vi har valt att i egen regi studera beteendeförändringar hos cancerpatienter.

Martin Ingvars egna stora intresse är att se kopplingar mellan egna mentala och psykiska förmågor och hur dessa kan påverka cellulära processer.

Har ni studerat tankefältsterapi, TFT, som kan ha en viss samstämmighet för din forskning?

– Det är ett alternativ som har ett visst intresse, men TFT har en mycket grumlig teoribildning. Det är inte tillräckligt med hårda fakta för en viss skola inom alternativmedicinen. Man måste också vara klar över processen.

Ett annat område som man avhandlat

är dyslexi.

Varför har man inte undersökt den positiva påverkan som sacro kranieell terapi kan ge i detta sammanhang?

– Terapiformen saknar grundläggande vetenskaplig evidens, säger Ingvar.

Lågkolhydratkosten

Martin Ingvar har också ägnat visst intresse åt lågkolhydratkosten, LCHF. Han tycker att den är intressant när det gäller exempelvis att få diabetes typ 2 patienter att bli symtomfria. Han anser också att Karlshamnsstudien har ett vetenskapligt värde.

När det blir tal om Annika Dahlqvist så påtalar Martin Ingvar först att hon tilldelats VoFs förvilllarpris och det har hon gjort sig förtjänt av då hon gjort tankehopp som är farliga. När jag berättar att Dahlqvist ska få vårt positiva Gnistanpris, och förmodligen varit den främsta anledningen till att Sveriges fetmasiffror börjat vika av nedåt som första land i Europa, säger Martin Ingvar:

*Martin Ingvars nyutkomna bok **Hjärnkoll på vikten (Natur och Kultur)** har blivit en strålande försäljningssuccé. Hans professur vid Oshercenter, KI, har däremot inte varit lika succébetonad. I alla fall inte för alternativen.*

– Jättekul!

Vilka ord på vägen vill du ge till Annika när vi överlämnar priset?

– Blanda inte ihop mig med Annika. Jag är ointressant som person.

Två pionjärer på KI

Slutfrågan till Martin Ingvar rör sig om två företrädare som professorer på Karolinska Institutet – två giganter som rönt mycket stor uppmärksamhet internationellt. Men de har ignorerats på hemmaplan. Det är förvisso svårt att vara professor och profet i sitt eget hemland, och därför har deras arbeten inte anammats inom den etablerade svenska skolmedicinen. Den ene är den nyligen bortgångne Björn Nordenström (1920–2006), som med sitt livsverk: ”Biologiskt slutna elektriska kretsar” verkligen gav akupunkturens verkningsmekanism ett vetenskapligt ansikte när han integrerade biologi, kemi och fysik. Hans metod att lösa upp cancertumören har funnit sin tillämpning i Kina, där den fram till 1998 hade använts vid mer än 80 sjukhus och fler än 8000 cancerpatienter behandlats. Björn Nordenström har också erhållit Kinas förnämligaste vetenskapliga pris. Borde inte hans livsverk förvaltas bättre och just då av Oshercentrum?

Martin Ingvar: – Det är ett intressant upplägg – men det saknas den riktiga dokumentationen.

För oss som träffat Nordenströms kinesiska kollega Xin Yu-Ling både på världens första världskongress om cancer i Sydney och i danska Helsingör, så finner vi dokumentationen vara alldeles för överväldigande för att inte gå vidare (se 2000-talets Vetenskap nr 3 – 2001).

Den andre giganten på Karolinska är Ernst Bernhard Almquist (1852–1946), som under sina studier arbetade hos bakteriologens två stora, Louis Pasteur i Paris och Robert Koch i Berlin. Almquist utvidgade sina lärofäders arbeten och studerade bakteriernas olika livscyklar och konstaterade att de genomgick olika faser beroende på sin miljö. Han använde sin kunskap om bakterierna för att genomdriva de viktigaste hygieniska åtgärderna när det gäller att bygga fungerande system för vatten och

För fem år sedan donerade Bernard och Barbro Osher 43 miljoner kronor till Karolinska institutet. Syftet med donationen var att bygga broar mellan skol- och alternativmedicinen. Efter fyra års verksamhet har vi inte sett så mycket av detta brobyggande.

Barbro och Berhard Osher fick nyligen varsin doktorshatt av KI och har all anledning att se glada och stolta ut ändå.

Foto: Craig Morey

avlopp i både Göteborg och Stockholm. Det var denna innovation som gjorde det möjligt att utrota dysenteri och tyfus i Sverige.

Bland de forskare i USA som fortfarande forskar på området cellväggsfria pleomorfa mikroorganismer, innehar Almqvist en hedersplats (se 2000-talets Vetenskap nr 2 – 2007).

Martin Ingvar: – Honom känner jag inte till.

Dessa två svenska vetenskapliga giganter borde kunna tjäna som inspiration för Oshercentret. På så sätt kunde de bygga broar mellan alternativen och den erkända, etablerade forskningen.

Mats Lekander

Mats Lekander har satt sitt namn på flera av rapporterna. Bland annat har han i sina publikationer intresserat sig för astma och allergi. Vi frågar om man i samband med detta också studerat potentialen hos exempelvis Bicom biobalans och den självhjälpmetod som tagits fram av den ryske läkaren Buteyko:

– Den förstnämnda metoden känner jag inte till och om Buteyko vet jag inte mycket mer, säger Mats Lekander.

Lekander har också intresserat sig för ALS och cancer, två sjukdomar som enligt många alternativa forskare har en intressant koppling till förekomsten av cellväggsfria pleomorfa mikroorganismer. Denna koppling har inte anammats alls av skolmedicinen, men borde vara en självklarhet när man studerar dessa sjukdomar utifrån ett alternativt paradig.

Mats Lekander: – Det är intressanta frågor, men jag har ingen kunskap om det.

Andra fält som avhandlats av Lekander är smärtlindring och tinnitus. Vi har i vår tidskrift skrivit om monokromatiskt laserljus som kan ge positiva resultat, som också är publicerade i vetenskapliga facktid-

skrifter.

Lekander: – Men de är ännu inte accepterade. Men får man bra behandlingresultat och det bygger på kvalitet så är det intressant.

Istället håller Lekander fram andra metoder som man försöker genomföra. Man studerar akupressur i Indien. Man vill utveckla metoder inom sjukvården med telefonstöd till självhjälp.

Salvekvick och kvacksalveri

Hösten 2008 utkom Ernst och Singhs bok "Salvekvick och Kvacksalveri" på svenska. Den var en fullständig sågning av det mesta inom alternativmedicinen. **På vilket sätt var Oshercentret inblandat i den svenska utgåvan?**

– När Ernst och Singh var i Stockholm var de inbjudna till seminarier ordnade av Oshercentrat och förresten skrev jag det svenska förordet. Man ska kunna tåla kritiken av alternativen.

Boken bidrog till att resa än högre murar mellan alternativ- och skolmedicinen. Vi frågar oss på vilket sätt Lekander/Ingvars förord till boken bidrog till att, i enlighet med donatorernas intentioner, bygga broar.

Vi är överens om att alternativen saknar tillräcklig vetenskaplig dokumentation för att entydigt kunna slå fast att de har en stor potential – detta delar de för övrigt med stora delar av den behandling som idag ryms inom skolmedicinen.

Vilken dokumentation kan Oshercentrat visa på att hittills förbrukade 30 miljoner av donationen verkligen kommit patienterna till del?

– Jag tror det hjälpt många människor, säger Lekander. Det har satt igång en diskussion, då vi fått in våra publikationer i toppentidskrifter.

Vilka hårda fakta har du som stödjer ditt påstående?

Lekander har inget svar på denna fråga.

När jag brukar ställa samma fråga till alternativterapeuter, så kan de inte heller redovisa några svar med ett statistiskt underlag. Istället brukar de visa upp en brevkorg full med tacksamma brev, ibland långa berättelser, från tacksamma patienter som fått hjälp från sina krämpor.

Hur många tacksamma brev har ni på Osher fått från patienterna?

– Inte ett enda, säger Mats Lekander.

Vår slutbedömning

Ur rent juridisk synvinkel kanske Oshercentrat har använt de donerade medlen på ett lagligt sätt, då man kan åberopa det odefinierade begreppet "integrativ medicin". Men sett ur patientsynvinkel och de hårda omdömen som såväl Ingvar som Lekander delat ut till alternativen och till Annika Dahlqvist för hennes "förvillelser" så är vi nog benägna att utdela inte bara ett års, utan fyra års "försnillarpris", till Ingvar och Lekander. Det går ju alltid att hoppas att de två sista åren av donationen ger bättre utdelning och kritik ska man ju kunna tåla enligt Lekander.

Vi har även försökt att nå Barbro Osher, som frikostigt anslagit de 43 miljoner kronorna. När vi första gången får kontakt med Barbro Osher på svenska konsulatet i San Francisco, har hon ännu inte sett vår revision utan får den bara förmedlad muntligen. När revisionen sedan kommer fram, så blir det omöjligt att få en kommentar. Den 7 maj i år belönades Barbro Osher och hennes make med var sitt hedersdoktorat vid Karolinska Institutet.

Vår slutkommentar blir den klassiska. Vi säger som gumman som stod inför valet mellan skol- och alternativmedicin:

– Tusen gånger hellre blir jag frisk tack vare en naturläkare än förklarad sjuk på latin av en professor.

Ingemar Ljungqvist